

سیستم مالی

اجزاء سیستم مالی

- ۱- **بازار مالی** : بازار مالی بازاری است که در آن ابزارهای مالی خلق شده، سپس به واسطه نهادهای مالی معامله و داد و ستد می‌شوند. ولی بازارهای مالی تنها شرط ایجاد و مبادله ابزار مالی نیست.
- ۲- **نهاد های مالی (Financial Institution)**: بنگاه‌هایی هستند که خدمات مربوط به دارایی‌های مالی را ارائه می‌دهند و جریان وجوه از پس اندازکنندگان به سرمایه‌گذاران در بازارهای واقعی به طور مستقیم و در بازارهای مالی به شکل غیرمستقیم است. نهاد های مالی به دو دسته تقسیم می‌شوند:
  - الف- **نهادهای سپرده پذیر**: واسطه های مالی هستند که از طریق دریافت کارمزد خدمات مالی و حاشیه سود حاصل از تفاوت نرخ اعطای وام و پذیرش سپرده، فعالیت می‌کنند؛ نظیر بانک های تجاری، موسسات اعتباری و موارد مشابه..
  - ب- **نهادهای غیرسپرده پذیر**: از طریق به کارگیری یا ارائه خدمات تخصصی درآمد کسب می‌کنند، نظیر شرکت های بیمه، صندوق های سرمایه گذاری مشترک، شرکت های تامین سرمایه (بانک‌های سرمایه‌گذاری) و....
- ۳- **ابزارهای مالی (Financial Tools)**
- ۴- **قوانین و مقررات مالی (Financial Regulation and rules)**
- ۵- **نظارت مالی (Financial supervisor)**

بازار پول

به بازاری اطلاق می‌شود که در آن اوراق بهادار بدهی یا ابزارهایی که سررسید آنها کمتر از یک سال است معامله می‌شود. علت شکل‌گیری بازار پول نیاز فوری افراد، شرکت‌ها و دولت‌هایی است که وجوه نقدی آنها جوابگوی نیازهای کوتاه‌مدتشان نیست و به این دلیل به وجوه نقد فوری نیاز دارند. واحد‌های اقتصادی سعی دارند مازاد وجوه نقدی خود را در اوراق بهادار کوتاه‌مدتی که در صورت نیاز به سرعت و با کمترین هزینه قابل تبدیل به وجه نقد باشد، سرمایه‌گذاری کنند. بازار پول این امکان را فراهم می‌کند که مبالغ زیادی در کوتاه‌مدت و بطور سریع و با کم‌ترین هزینه از تامین‌کنندگان وجوه مالی به مصرف‌کنندگان وجوه مالی انتقال یابد. ابزارهای بازار پول بزرگ و قدرت نقدشوندگی بالایی دارند.

ویژگی‌های بازار پول:

- ۱- ابزارهای بازار پول اغلب ارزش بالایی دارند. ابزارهای این بازار حکم پول را دارند.
- ۲- سرمایه‌داران خرده‌پا در این بازار جایی ندارند و مختص افراد ثروتمند است. بسیاری از افرادی که در این بازارند تمایل دارند وجوه نقد بالایی را استقراض کنند به این دلیل هزینه‌های معاملات در مقایسه با بهره پرداختی بسیار اندک است.
- ۳- سررسید اوراق بهادار بازار پول باید یکسال یا کمتر باشد (معمولاً از یک شب تا یکسال) با توجه به رابطه معکوس نرخ بهره و قیمت اوراق می‌توان گفت اوراق بهادار در کوتاه مدت ریسک کمتری دارند.

نکته: در بازار پول در دادن و گرفتن پول دو عامل مهم است:

- ۱- مدت زمان (سررسید)
- ۲- نرخ بهره

ابزارهای قابل معامله در بازار پول

- **اسناد خزانه کوتاه مدت (treasury bill):** این اسناد معمولاً ۱۳ هفته، ۲۶ هفته یا ۵۲ هفته‌ای هستند ریسک کم و نقد شوندگی بالایی دارند. این اوراق را خزانه داری دولت منتشر می‌کند بدون سود بوده و هیچ‌گونه پرداخت میان دوره‌ای تحت عنوان سود نخواهند داشت و سرمایه‌گذاران از مابه‌التفاوت قیمت خرید اوراق و ارزش اسمی دریافتی آن در سررسید، منتفع خواهند شد. دارندگان اوراق، مبلغ اسمی را در سررسید از دولت دریافت می‌کنند یعنی به کسر فروخته می‌شود و سود آن خرید به کسر است و در بازارهای ثانویه قابل معامله است.
- **پذیرش بانکی (banker's acceptance):** دستور پرداخت مبلغ معینی به حامل آن، در تاریخ معینی است یعنی در یک تاریخ مشخص یک بانک دستور دارد به فرد مشخصی مبلغ پول معینی را بپردازد. بعنوان مثال فرض کنید که شرکت "الف" در ایران می‌خواهد کالایی را از شرکت "ب" در ژاپن خریداری نماید. شرکت ژاپنی از آن‌جا که شناختی نسبت به شرکت ایرانی طرف قرارداد خود ندارد، لذا تمایلی به ارسال کالا، پیش از دریافت پول نخواهد داشت. از طرف دیگر، شرکت ایرانی نیز تمایلی به پرداخت پول، قبل از دریافت کالا را ندارد. در چنین شرایطی، این شرکت تجاری می‌تواند با انتشار اوراق پذیرش بانکی، موجبات تحقق معامله را فراهم سازند.

نکته: پذیرش بانکی منافع مستقیمی برای بانک‌ها نیز ایجاد می‌کند. به این ترتیب که بانک بدون استفاده از ظرفیت‌های خلق اعتباری‌اش، قادر به حمایت از نیازهای اعتباری مشتریان خود خواهد بود. پذیرش بانکی از بازار ثانویه بسیار مناسبی برخوردار است، که دلالتان، بانک‌های مرکزی خارجی و بانک‌های داخلی، از مهمترین فعالان آن هستند.

- **توافق باز خرید (repurchase agreement):** یک نوع اخذ وام از نهادهای مالی است که وثیقه آن سهام است. مثلاً زمانی که فردی پرتفوی سهام دارد ولی وجه نقدی برای خرید سهام دیگر ندارد می‌تواند یک قسمت از پرتفوی خود را در یک نهاد مالی بعنوان وثیقه قرارداد دهد و وام بگیرد و سپس خرید خود را انجام دهد این مدت می‌تواند حتی یک شبه هم باشد؛ و وقتی که پول وام را تسویه کرد وثیقه خود (یعنی پرتفوی اش) را به همان صورت اول پس می‌گیرد. نوع یک شبه (Over night repo) این روش بسیار معروف است.
- **اوراق تجاری (Commercial Paper):** ابزاری است که فقط شرکت‌های سهامی که دارای رتبه AA یا AAA هستند آن را منتشر می‌کنند. بعبارتی سفته‌ای تضمین نشده است و رتبه شرکت ضامن پرداخت آن است. دو دسته از افراد این اوراق را می‌خرند:
  - ۱) تامین کنندگان مواد اولیه شرکت بدلیل آن که ادامه حیات آنها به شرکت وابسته است
  - ۲) صندوقهای بازنشستگی و سرمایه‌گذاری؛ معمولاً کارگزاری‌ها بخشی از پرتفوی خود را بهای این اوراق اختصاص می‌دهند، بدلیل آنکه می‌خواهند پرتفوی مطمئن داشته باشند زیرا این اوراق سود کمتری دارند ریسک اوراق صفر نیست ولی بسیار پایین است.

